

DAVID WENNDT: NÉZD, KI VAN ITT

Nálatok laknak-e nácik?

KOVÁCS BÁLINT

A MOZIVERZIÓ ÖSSZTHATÁSA VEGYES, DE ÜZENETE EGYÉRTELMI.

Azt hinné az ember, Hitlerrel viccelődni merész, polgárpukkasztó, bátor, szókimondó dolog. Timur Vermes ünnepe a sikerkönyvének, a *Nézd, ki van itt*-nek az volt a legszomorúbb tapasztalata, hogy bebizonyította: nem feltétlenül az, meg lehet oldani a dolgot semmitmondóan is. Pedig minek támadjon fel Hitler a 21. századi Berlinben, ha nem futja tőle többre, mint egy adag modoros és politikailag elég korrekt viccelődésre, meg némi, lerágott csont alakú médiakritikára?

Ha lehet is mondani mindenféle rosszszat David Wnendt filmadaptációjáról, ugyanezt semmiképp: a fiatal német rendező pontosan tudta, mire akarja használni Vermes regényét, és következetesen végig is vitte azt. Vagy mert a regény megjelenése óta eltelt időben a nemzetközi helyzet fokozódott, vagy mert felelősségteljesebb művész az írónál, ő nem hagyta ki azokat a jelensége-

ket a filmből, amelyek a mai Európában a leginkább alkalmasak politikai alapú lövészárkására, és amelyek ennek ellenére mind kimaradtak a regényből. Wnendt arról akar beszélni, hogy az alacsony bérek vagy bármi más miatt eleve elégedetlen embereket egy kis migránsozással, arabozással, zsidózással milyen könnyen és szinte magától értetődően meg lehet győzni arról, a nácik eszméi, ha nem hívjuk őket nácizmusnak, tulajdonképpen nem is annyira hülyeségek. Már amennyiben nem gondolja így a nemes Európa lakosságának riasztóan nagy hányada mindenféle győzködés nélkül is, hiszen – állapítja meg Hitler – „A demokrácia meglehetősen csekély hatással volt az emberekre”.

És a *Nézd, ki van itt* moziverziója ettől – hogy átgondolt, a bennünket itt és most körülvevő világra reflektáló üzenetet szeretne közölni – máris súllyal, tétellel bír, és mint ilyen, tiszteletre méltó alkotássá válik. Ráadásul Wnendtnak még a társadalomkritikát is egyediben sikerült megfognia, mint Vermesnek: beleírta a történetbe (három forgatókönyvíró-társával együtt) egy kiskutyát, akit Hitler agyonlő, és aki ezzel majdnem az időközben tévésztárrá lett Führer bukását okozza – mert ma főbenjáróbb bűn egy cuki állatot bántani, mint bármilyen politikai elvetemültség, lásd az akármelyik lelőtt szavannalakó keltette népharagot szemben a harmadik világbeli tömeggyilkos diktátorokról szóló, senkit nem érdeklő minuszos hírekkel.

Csak hogy a filmnek a mondanivalója az egyetlen következetes és igazán egy séges eleme, máskülönben olyan, mint egy falusi zsigb vásár, ahol megfájdul a szemünk, mire végignézzük az összes csiricsáré portékát. A komoly hangvételű részek bőségesek, bugyuta tévéfilmek sablonjaival kidekorált szegmenseket

váltak, olyan poénokkal, mint hogy a kivágott ajtó orra vágja a másik oldalon hallgatózó embert. A politikai aforizmánokon elgondolkodó nézőt néha olyasmik zökkentik ki, mint hogy az addig merev arcú Hitler a lelőtt kutya tetemével kezd bohóckodni, sőt akadnak olyan, egészen alapvető dramaturgiai hibák is, mint a hosszú percekre leálló cselekmény, vagy mint egy minden előzmény nélkül felbukkanó és minden következmény nélkül eltűnő szereplő, akinek azért fontosnak kéne éreznünk a véleményét, vagy aggódnunk kéne a sorsáért.

Még a formai világ is zavaróan szétartó. Wnendt és az operatőr Hanno Lentz hol szubjektív kamerával, drónos felvételekkel tartanak lépést a korrall, hol pedig tévésorozatosan túlvilágított jelenetekkel bombázzák a jó ízlést. A rendező megalkotja az év talán legviccesebb filmes utalását – a film egyik jelenete remekül idézi meg az ezerszer újrafeliratozott, híres jelenetet egy másik német Hitler-filmből, *A bukásból* –, de sem előtte, sem utána nem próbál hasonlóan játékos lenni. És a koncepció is változik: a vegytiszta játékfilmből „rejtett kamerás” részeket passzíroz be, amikor a Hitlernek öltözött főszereplő, Oliver Masucci a gyanútlan német járőrelőki valódi reakcióit hívja elő – ám mivel egy játékfilmben definíció szerint minden képkocka fikcióból válik, ennek még akkor sem lenne súlya, ha az istenadta nép egyébként izgalmasabban reagálna.

A híresen állatbarát Hitler a film egy pontján azt magyarázza, ha a daliás németjuhászt kereszteznének egy tacskóval, abból tacskó-juhász születne, márpedig ez marhaság, hiszen az túlonúl komikusan nézne ki. Csábító ebben a kis példázatban a németjuhászból az átgondolt alapregény közlendőjét látni, a tacskóban a film szedett-vedett összevisszaságát – a korcsban pedig magát a *Nézd, ki van itt*-et, ami a tenyésztő legjobbjának szándéka és a nemesebb fél ellenére sem sikerült komolyan vehetően.

NÉZD, KI VAN ITT (Er ist wieder da) – német, 2015). Rendezte: **David Wnendt**. Írta: **Timur Vermes** regénye alapján **David Wnendt**, **Mizzi Meyer**, **Marco Kreuzpaintner** és **Johannes Boss**. Kép: **Hanno Lentz**. Zene: **Enis Rothhoff**. Szereplők: **Oliver Masucci** (Hitler), **Fabian Busch** (Fabian), **Christoph Maria Herbst** (Christoph), **Katja Reimann** (Katja), **Lars Rudolph** (Újságárú). Gyártó: **Mythos Film / Constantin Film**. Forgalmazó: **Pannónia Entertainment**. *Feliratos*. 110 perc.

